

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра права Європейського Союзу

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УНІВЕРСАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ
ЛЮДИНИ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма/спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2017

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 28 с.

Розробник

Трагнюк Олеся Янівна – доцент кафедри права Європейського Союзу,
кандидат юридичних наук, доцент

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права
Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права
Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 3 від 7 листопада 2017 р.)

Зміни та доповнення затверджено на засіданні кафедри
Права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри

Яковюк Іван Васильович

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	14
5. Теми лекційних і практичних занять.....	15
5.1. Теми лекційних занять.....	15
5.2. Теми практичних занять.....	16
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	17
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	20

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальності 293 «Міжнародне право» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини» Спеціальність – 293 «Міжнародне право» Спеціалізація – «Міжнародне право» Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Модулів – 2		Рік підготовки:	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 120		5 семестр	5 семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи студента - 6-8.		Лекції	Лекції
		32 год.	4 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		32 год.	6 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
	56 год.	110 год.	
	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань іспит	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань іспит	

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти у такому сегменті юридичної практики як захист прав людини на універсальному та регіональному рівнях, зокрема знань про нормативно-правові засади та інституційні механізми міжнародного захисту прав людини, системного уявлення про дію міжнародного права прав людини та особливості його взаємодії з національним правом.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо міжнародно-правового захисту прав людини на універсальному і регіональному рівнях;
- розуміння принципів функціонування основних інституційних складових міжнародних універсальних та регіональних систем захисту прав людини та еволюції їх повноважень;
- засвоєння основних тенденцій розвитку правової регламентації міжнародної правозахисної діяльності на універсальному і регіональному рівнях;
- набуття практичних навичок із складання заяв, звернень та повідомлень до універсальних та регіональних органів з захисту прав людини;
- набуття навичок критичного аналізу ефективності різноманітних універсальних та регіональних механізмів захисту прав людини та впливу результатів їх діяльності на розвиток національного законодавства України;
- засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні норм міжнародного права у сфері захисту прав людини, прийнятих в межах універсальних і регіональних міжнародних організацій, у національному правопорядку України;
- оволодіння інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення актів у сфері захисту прав людини, прийнятих в межах міжнародних регіональних і універсальних організацій, так практики їх застосування судовими та іншими органами.

Пререквізити: «Історія міжнародного права», «Конституційне право», «Міжнародне публічне право», «Теорія держави і права», «Соціально-політичні студії».

Кореквізити: «Право Європейського Союзу», «Право міжнародних організацій», «Основи геополітики», «Міжнародне правосуддя»

Постреквізити: «Правове регулювання трудових відносин з співробітниками дипломатичних установ», «Право міжнародних організацій», «Міжнародне правосуддя», «Європейська конвенція з прав людини та практика її застосування».

Мова навчання – українська, англійська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН -1. Демонструвати знання й розуміння базових теоретичних підходів до визначення сутності, змісту та класифікації прав людини у сучасному міжнародному праві та ціннісних і філософських засад сучасної доктрини прав людини та особливостей взаємодії її універсального та партикулярного (регіонального) аспектів.

РН- 2. Демонструвати здатність застосовувати ціннісні та філософські засади сучасної доктрини прав людини в практичній діяльності.

РН -3. Характеризувати історичні та політико-правові передумови становлення та розвитку універсальних та регіональних систем захисту прав людини.

РН -4. Аналізувати механізми захисту прав людини на універсальному та регіональному рівнях, визначаючи їх особливості та юридичну силу рішень.

РН- 5. Надавати правову оцінку ефективності правозахисної діяльності органів та установ в рамках ООН, процедур та практиці застосування інституту індивідуальної скарги в діяльності контрольних органів ООН.

РН -6. Демонструвати знання процедури Універсального періодичного огляду та вміння працювати з його матеріалами; розуміння можливостей їх використання в національному контексті.

РН- 7. Надавати характеристику процедур та практиці реалізації контрольних повноважень договірними органами базових конвенцій Ради Європи у сфері захисту прав людини; процедур політичного та правового моніторингу.

РН -8. Демонструвати знання основних інструментів захисту прав людини в рамках ЄС а також розуміння особливостей Хартії фундаментальних прав ЄС та значення відповідної практики Суду ЄС.

РН- 9. Характеризувати американську, африканську, азійсько-тихоокеанську системи захисту прав людини, їх специфіку та основні процедури, які застосовуються в їх межах.

Навчальна дисципліна забезпечує формування у студентів загальних і спеціальних компетентностей та отримання результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Міжнародне право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК - 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.

ЗК - 7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.

ЗК - 11. Здатність приймати неупереджені і вмотивовані рішення.

ЗК - 14. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів и модусів.

ЗК - 15. Здатність реалізовувати функції у предметно-практичній діяльності.

Спеціальних компетентностей:

СК -2. Здатність критично осмислювати основні теорії, принципи і поняття у процесі застосування міжнародного права.

СК - 3. Знання і розуміння процесів впливу міжнародного права на функціонування міжнародного співтовариства, взаємодії норм міжнародного права з іншими нормативними міжнародними системами.

СК - 6. Здатність визначати поняття суб'єкта міжнародного права, а також особливості міжнародної правосуб'єктності окремих категорій суб'єктів міжнародного права.

СК - 7. Знання системи міжнародного права, його основних галузей та інститутів.

СК - 8. Здатність тлумачити міжнародно-правові звичаї, міжнародні договори, односторонні міжнародно-правові акти держав, резолюції міжнародних міжурядових організацій та міжнародних міжурядових конференцій.

СК - 9. Здатність виявляти проблеми і працювати в основних сферах взаємодії міжнародного і національного права.

СК - 10. Знання механізму застосування інституту міжнародно-правової відповідальності.

СК - 11. Здатність сприяти здійсненню ідеї міжнародного правосуддя у міжнародно-правовому співтоваристві держав.

СК - 16. Здатність аналізувати діяльність інституційних й конвенційних органів та механізмів захисту прав людини у міжнародному правопорядку

СК - 22. Здатність працювати з міжнародними документами (договорами, актами міжнародних організацій тощо), аналізувати їхній характер і юридичний статус, складати проекти й супровідну документацію українською й іноземними мовами.

СК - 23. Здатність надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, розробляти міжнародно-правову позицію в інтересах держави.

Програмних результатів навчання:

ПРН - 1. Демонструвати концептуальні знання міжнародного права, включаючи знання сучасних досягнень теорії та практики міжнародного права.

ПРН - 5. Характеризувати процес імплементації міжнародно-правових зобов'язань у національний правопорядок України.

ПРН - 6. Здійснювати аналіз законодавства України на відповідність нормам міжнародного права.

ПРН - 8. Здійснювати критичний аналіз різноманітних підходів щодо статусу невизнаних держав у міжнародних відносинах.

ПРН - 13. Демонструвати знання теорії та практики захисту прав та свобод людини в міжнародному праві.

ПРН - 14. Характеризувати системи універсальних та регіональних міжнародних механізмів захисту прав людини.

ПРН - 15. Виявляти знання основ фундаментальних галузей міжнародного права.

ПРН - 20. Здійснювати контроль за реалізацією юридичних рішень, застосовувати визначені юридичні процедури контролю.

ПРН - 21. Визначати межі правосуб'єктності юридичних і фізичних осіб, об'єднань, громадських організацій у конкретних правовідносинах.

ПРН - 22. Володіти навичками правового оформлення суб'єктивних прав, юридичних фактів, проекти заяв, скарг та інших документів правового характеру.

ПРН – 23. Демонструвати здатність до праці в міжнародно-правовому контексті.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Універсальний рівень захисту прав людини: інститути та механізми.

Тема 1. Сучасне міжнародне право прав людини. Загальна характеристика міжнародного права прав людини як галузі міжнародного права. Історія виникнення ідеї прав людини. Західна та незахідна концепції прав людини. Доктрина прав людини у сучасному міжнародному праві: етапи розвитку міжнародно-правового регулювання захисту прав людини; сучасні протиріччя та виклики у сфері міжнародного захисту прав людини; «фрагментація» та регіоналізація міжнародного права прав людини; основні моделі взаємодії міжнародного та національного права у контексті захисту прав людини.

Основні підходи до класифікації прав людини. Концепція «поколінь прав людини». Фундаментальні права людини. Абсолютні права та права, що підлягають обмеженню. Універсальні та спеціальні права. Громадянські та політичні права. Економічні права, соціальні, культурні права. Колективні права. Правові, легітимні засади обмеження прав людини у міжнародному праві.

Тема 2. Поняття та види систем захисту прав людини. Поняття міжнародно-правових механізмів захисту прав людини, їх елементи (договірні та інституційні).

Основні системи захисту прав людини: універсальна система в межах ООН; регіональні систем, що мають ознаки відносної цілісності та завершеності (європейська, американська, африканська); регіональні системи на стадії оформлення (арабська, азійська); субрегіональні системи. Питання про ефективність існування регіональних систем захисту прав людини.

Тема 3. Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН. Класифікація універсальних механізмів захисту прав людини. Статут ООН та питання співробітництва держав у сфері захисту прав людини. Повноваження статутних органів ООН у сфері захисту прав людини (Генеральної Асамблеї ООН, Ради Безпеки ООН, Економічної і Соціальної

Ради ООН, Секретаріату ООН, Міжнародного Суду ООН). Спеціалізовані установи ООН (МОП, ЮНЕСКО) та їх роль у забезпеченні прав людини на міжнародному рівні.

Загальна характеристика основних договорів ООН у сфері захисту прав людини та контрольних органів/механізмів, створених на їх дотримання. Загальна характеристика спеціальних процедур. Універсальний періодичний огляд: завдання та механізми. Проблема реформування системи захисту прав людини ООН. Участь міжнародних неурядових організацій у правозахисних механізмах ООН.

Тема 4. *Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів.* Загальна характеристика статусу та повноважень комітетів. Склад і форми діяльності. Взаємодія з статутними органами та спеціалізованими інститутами. Звіти держав як форма реалізації контрольних повноважень. Застосування інституту індивідуальних петицій (скарг).

Види та юридична природа актів комітетів.

Тема 5. *Компетенція та діяльність окремих конвенційних органів з захисту прав людини, створених на універсальному рівні.*

Комітет з прав людини, Комітет з економічних, соціальних і культурних прав, Комітет з ліквідації расової дискримінації, Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок, Комітет проти катувань, Комітет з прав дитини, Комітет із захисту прав всіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей, Комітет з прав інвалідів, Комітет з насильницьких зникнень, Підкомітет з попередження тортур.

Тема 6. *Рада ООН з прав людини та процедури, що застосовуються у її межах.*

Рада ООН з прав людини, мандат, порядок формування, членство, процедура організації роботи, основні повноваження та напрямки роботи (тематичний, по країнам, контрольний, інституційний, організаційно-процедурний). Рішення, що приймаються у процесі діяльності Ради ООН з прав людини. Розгляд індивідуальних заяв на порушення прав людини. Новий формат «процедури 1503».

Допоміжні органи і механізми. Спеціальні процедури, їх мандат. Порядок проведення.

Діалогові механізми та їх реалізація.

Тема 7. *Універсальний періодичний огляд.* Реформа правозахисного механізму ООН і запровадження процедури універсального періодичного огляду (УПО). Завдання УПО і його взаємодія з контрольними механізмами комітетів та статутних органів ООН. Процедура УПО : стадії, учасники, рішення та інші акти. Участь України в процедурі УПО. Спеціальні процедури та їх значення для розвитку системи захисту прав людини в ООН.

Модуль 2. Регіональні системи захисту прав людини

Тема 8. *Загальна характеристика регіональних систем захисту прав людини.* Історія створення регіональних систем захисту прав людини. Сучасні регіональні системи захисту прав людини та перспективи їх розвитку. Соціокультурні чинники та механізми регіонального захисту прав людини. Проблема традиційних цінностей і універсалізм прав людини.

Взаємодія універсального та регіонального рівнів захисту прав людини: нормативні та інституційні аспекти.

Питання незавершеності процесів регіоналізації захисту прав людини.

Тема 9. *Європейська система захисту прав людини в рамках Ради Європи.* Захист прав людини як одна із статутних цілей Ради Європи. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. Секторальні договори (конвенції) Ради Європи у сфері захисту прав людини: каталог прав людини, інститути та контрольні механізми. Роль статутних органів Ради Європи у сфері захисту прав людини.

Загальні риси механізму захисту прав людини на основі Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Еволюція конвенційного механізму. Статус, склад, повноваження та юрисдикція Європейського Суду з прав людини. Умови прийнятності заяви до розгляду в Суді. Виконання рішень Європейського Суду з прав людини. Практика Суду як джерело права в Україні та в інших державах-учасниках .

Контрольні та моніторингові механізми на основі договорів (конвенцій) Ради Європи у сфері захисту прав людини.

Перспективи розвитку правозахисних інструментів Ради Європи.

Тема 10. *Захист прав людини у Європейському Союзі.* Еволюція та правове закріплення принципу захисту прав людини у праві ЄС.

Інститут громадянства Європейського Союзу. Права громадян Європейського Союзу.

Каталог прав людини Хартії основоположних прав ЄС . Особливості застосування Хартії.

Інституціональні, матеріальні та процесуальні гарантії захисту прав людини в Європейському Союзі. Діяльність інститутів та органів ЄС щодо захисту прав людини (Суду Європейського Союзу, Європейської Комісії, Європейського Омбудсмана, Комітету по петиціям Європейського Парламенту, Європейського центру з моніторингу за фактами расизму та ксенофобії , Агенства фундаментальних прав, тощо). Практика Суду ЄС щодо прав людини.

Взаємодія ЄС та Ради Європи у сфері захисту прав людини. Проблема приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Тема 11. Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі. Захист прав людини як один з компонентів діяльності ОБСЄ. Розвиток позиції та інструментів ОБСЄ у сфері захисту прав людини.

Механізми, передбачені документами по «людському виміру» ОБСЄ. Органи ОБСЄ, що мають спеціальні повноваження у сфері захисту прав людини («Московський механізм», Бюро з прав людини та демократичних інститутів, Комісар у справах національних меншин).

Взаємодія ОБСЄ із Радою Європи та Європейським Союзом у сфері захисту прав людини.

Тема 12. Міжамериканська система захисту прав людини . Історичні передумови формування міжнародно-правових інструментів захисту прав людини в Америці. Багатосторонні договори з прав людини початку ХХ-го століття на американському континенті. Основні етапи становлення та розвитку міжамериканської системи захисту прав людини після другої світової війни.

Значення діяльності Організації Американських Держав (ОАД) . Спеціальні норми Статуту ОАД щодо захисту прав людини. Протоколи до Статуту ОАД (Протокол Буенос-Айреса 1967 р., протокол Картахени 1985 р., Протокол Манагуа 1993 р., Вашингтонський Протокол 1992 р.).

Основні регіональні договори у сфері захисту прав людини. Особливості Американської Конвенції з прав людини та каталог прав людини, що у ній закріплені. Вплив регіональних чинників на її тлумачення та застосування.

Контрольні механізми у сфері дотримання договірних зобов'язань у межах американської системи захисту прав людини.

Статус та повноваження Міжамериканської комісії з прав людини. Процедура діяльності та акти Комісії.

Статус, повноваження, юрисдикція Міжамериканського суду з прав людей. Особливості консультативної юрисдикції цього суду. Виконання рішень Суду.

Співробітництво ОАД з ООН та іншими міжнародними організаціями щодо забезпечення прав людини.

Тема 13. Африканська система захисту прав людини. Історія становлення африканської системи захисту прав людини. Вплив регіональних умов (економічних, політичних, релігійних, соціокультурних, тощо) на її інституційні та нормативні елементи. Взаємодія регіонального та субрегіонального рівнів міжнародно-правового захисту прав людини (подолання протиріч).

Африканська хартія прав людини та народів та Протоколи до неї. Каталог прав Хартії та його зв'язок з регіональним контекстом. Взаємозв'язок Хартії та інших регіональних договорів у сфері захисту прав людини

Контрольний механізм Хартії.

Африканська Комісія з прав людини та народів, її статус та повноваження. Процедури та види актів Комісії. Спеціальні доповідачі в африканській системі з прав людини. Робочі групи Африканської Комісії та їх роль в розвитку положень африканської Хартії з прав людини та народів. Камера з прав людини у Суді Африканського Союзу.

Африканський суд з прав людини та народів. Особливості юрисдикції та процедур. Практика Суду. Виконання рішень Суду.

Перспективи розвитку африканської системи захисту прав людини.

Тема 14. Системи захисту прав людини в азійсько-тихоокеанському регіоні. «Багатовекторність» формування систем захисту прав людини в регіоні. Права людини як складова завдань та місії регіональних інтеграційних об'єднань (Ліга арабських країн, АСЕАН, тощо). Вплив релігійного та соціокультурного контексту на становлення систем захисту прав людини у регіоні. Проблема узгодженості регіональних стандартів прав людини із універсальними.

Основні етапи формування арабської системи захисту прав людини. Ісламська правова доктрина і права людини. Ісламська хартія прав людини (2004); її статус, особливості каталогу прав та їх змісту. Контрольні механізми дотримання стандартів прав людини на регіональному та національному рівні. Свобода в ісламській концепції прав людини. Політичні, економічні та культурні права людини в мусульманському праві. Основні соціальні права в мусульманському праві. Імплементация мусульманських стандартів прав людини у державах ісламу.

Діяльність АСЕАН у сфері захисту прав людини. Положення щодо прав людини у статуті АСЕАН та її спеціальних органів (Міжурядова комісія з прав людини, тощо). Декларація АСЕАН щодо прав людини (2012) як базис для формування автономної системи захисту прав людини. Ризики та протиріччя Декларації.

Права людини у процесах регіональної економічної та політичної інтеграції.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах						
	Денна форма			Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі	
Л		ПЗ	СРС	Л		ПЗ	СРС
Модуль 1. Універсальний рівень захисту прав людини: інститути та механізми.							
Тема 1. Сучасне міжнародне право прав людини.	12	4	4	4	8		8
Тема 2. Поняття та види систем	8	2	2	4	10	2	8

захисту прав людини.								
Тема 3. Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН.	8	2	2	4	6			6
Тема 4. Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів.	8	2	2	4	8			8
Тема 5. Компетенція та діяльність окремих конвенційних органів з захисту прав людини, створених на універсальному рівні.	8	2	2	4	8			8
Тема 6. Рада ООН з прав людини та процедури, що застосовуються у її межах.	8	2	2	4	8		2	6
Тема 7. Універсальний періодичний огляд.	8	2	2	4	6			6
<i>Разом</i>	<i>60</i>	<i>16</i>	<i>16</i>	<i>28</i>	<i>54</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>50</i>
Модуль 2. Регіональні системи захисту прав людини.								
Тема 8. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав.	8	2	2	4	10	2		8
Тема 9. Європейська система захисту прав людини в рамках Ради Європи.	12	4	4	4	12		2	10
Тема 10. Захист прав людини у Європейському Союзі.	8	2	2	4	8			8
Тема 11. Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі.	8	2	2	4	8			8
Тема 12. Міжамериканська система захисту прав людини.	8	2	2	4	10		2	8
Тема 13. Африканська система захисту прав людини.	8	2	2	4	8			8
Тема 14. Системи захисту прав людини в азійсько-тихоокеанському регіоні.	8	2	2	4	10			10
<i>Разом</i>	<i>60</i>	<i>16</i>	<i>16</i>	<i>28</i>	<i>66</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>60</i>
Усього годин / кредитів ECTS	120 / 4	32	32	56	120 / 4	4	6	110

5. Темі лекційних і практичних занять

5.1. Темі лекційних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Модуль 1. Універсальний рівень захисту прав людини: інститути та механізми.			
Тема 1. Сучасне міжнародне право прав людини.	1.1. Загальна характеристика міжнародного права прав людини як галузі міжнародного права.	2	
	1.2. Типологія прав людини	2	
Тема 2. Поняття та види систем захисту прав людини.	2. Поняття та види систем захисту прав людини.	2	2
Тема 3. Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН.	3. Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН.	2	
Тема 4. Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів.	4. Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів	2	
Тема 5. Компетенція та діяльність окремих конвенційних органів з захисту прав людини, створених на універсальному рівні.	5. Компетенція та діяльність окремих конвенційних органів з захисту прав людини, створених на універсальному рівні.	2	
Тема 6. Рада ООН з прав людини та процедури, що застосовуються у її межах.	6. Рада ООН з прав людини та процедури, що застосовуються у її межах.	2	
Тема 7. Універсальний періодичний огляд.	7. Універсальний періодичний огляд.	2	
Модуль 2. Модуль 2. Регіональні системи захисту прав людини.			
Тема 8. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав.	8. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав	2	2
Тема 9. Європейська система захисту прав людини в рамках Ради Європи.	9. 1. Загальна характеристика європейської системи захисту прав людини в рамках Ради Європи.	2	
	9.2. Контрольні механізми захисту прав людини за міжнародними договорами в рамках Ради Європи. Європейський Суд з прав людини.	2	
Тема 10. Захист прав людини у Європейському Союзі.	10. Захист прав людини у Європейському Союзі.	2	

Тема 11. Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі.	11. Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі.	2	
Тема 12. Міжамериканська система захисту прав людини.	12. Міжамериканська система захисту прав людини.	2	2
Тема 13. Африканська система захисту прав людини.	13. Африканська система захисту прав людини.	2	
Тема 14. Системи захисту прав людини в азійсько-тихоокеанському регіоні.	14. Системи захисту прав людини в азійсько-тихоокеанському регіоні.	2	
Усього		32	6

5.2. Темі практичних занять

Темі навчальної дисципліни	Темі практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Модуль 1. Універсальний рівень захисту прав людини: інститути та механізми.			
Тема 1. Сучасне міжнародне право прав людини.	2.1. Загальна характеристика міжнародного права прав людини як галузі міжнародного права.	2	
	2.2. Типологія прав людини	2	
Тема 2. Поняття та види систем захисту прав людини.	3. Поняття та види систем захисту прав людини.	2	
Тема 3. Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН.	3. Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН.	2	
Тема 4. Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів.	4. Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів	2	
Тема 5. Компетенція та діяльність окремих конвенційних органів з захисту прав людини, створених на універсальному рівні.	5. Компетенція та діяльність окремих конвенційних органів з захисту прав людини, створених на універсальному рівні.	2	
Тема 6. Рада ООН з прав людини та процедури, що застосовуються у її межах.	6. Рада ООН з прав людини та процедури, що застосовуються у її межах.	2	2
Тема 7. Універсальний періодичний огляд.	7. Універсальний періодичний огляд.	2	

Модуль 2. Модуль 2. Регіональні системи захисту прав людини.			
Тема 8. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав.	8. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав	2	2
Тема 9. Європейська система захисту прав людини в рамках Ради Європи.	9. 1. Загальна характеристика європейської системи захисту прав людини в рамках Ради Європи.	2	2
	9.2. Контрольні механізми захисту прав людини за міжнародними договорами в рамках Ради Європи. Європейський Суд з прав людини.		
Тема 10. Захист прав людини у Європейському Союзі.	10. Захист прав людини у Європейському Союзі.	2	
Тема 11. Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі.	11. Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі.	2	
Тема 12. Міжамериканська система захисту прав людини.	12. Міжамериканська система захисту прав людини.	2	2
Тема 13. Африканська система захисту прав людини.	13. Африканська система захисту прав людини.	2	
Тема 14. Системи захисту прав людини в азійсько-тихоокеанському регіоні.	14. Системи захисту прав людини в азійсько-тихоокеанському регіоні.	2	
Усього		32	4

6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів охоплює:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист портфоліо практики Європейського Суду з прав людини, захист реферату за ініціативи студента,

підготовка та доповідь есе з актуальної проблематики захисту прав людини тощо. За результатами практичних занять із кожного з двох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка за кожен модуль – 16 балів), що включається до підсумкової оцінки знань.

Протягом семестру студенти виконують завдання для **самостійної роботи** (опрацювання статистичних даних універсальних та регіональних органів та організацій у сфері захисту прав людини, звітів у рамках процедур ООН з захисту прав людини; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей; участь у moot-court з прав людини (TELDERS); проходження он-лайн курсів з прав людини, зокрема в рамках платформи HELP; проведення дослідження (проекту) з вузької проблематики з подальшою його презентацією тощо), виконання завдань в якості волонтерів в рамках роботи неурядових правозахисних організацій. Робота є індивідуальною та самостійною, а отже співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8.

Формою **підсумкового контролю** знань студентів з дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини»:

Поточний контроль		Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Іспит	
Модуль № 1	Модуль № 2			
max 16	max 16	max 8	max 60	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний	Max	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми,

контроль на практичному занятті (за модуль)	16	можливі окремі несуттєві недоліки.
	12	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	4	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 8	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	7	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	6	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	5	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	4	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
	Іспит	Max 60
55		1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
50		1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
45		1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для

		подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти

American Convention on Human Rights 22.11.1969. : the official text // Basic Documents Pertaining to Human Rights in the Inter-American System (Updated to February 2011). Secretariat of the Inter-American Court on Human Rights. – P. 29–56. URL: <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-32.html>

Африканская Хартия Прав Человека и Народов. Неофициальный перевод с английского. Библиотека по Правам Человека. 1986. URL: ресурсу: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/instree/Rz1afchar.html>.

Arab Charter on Human Rights, 2004. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/551368>

Всеобщая Декларация прав человека: принята Генеральной Ассамблеей ООН 10 декабря 1948 г. . Международные акты о правах человека. Сборник документов. М.: Изд. Группа НОРМА-ИНФРА-М; 1998. С.39-43.

Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй. 2000. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_621.

Inter-American Convention Against Racism, Racial Discrimination and Related Forms of Intolerance : the official text. – 2013 (A-68). Официальный сайт ОАГ. URL: http://www.oas.org/en/sla/dil/docs/inter_american_treaties_A-68_racism.pdf (дата обращения: 10.10.2015).

Inter-American Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Persons with Disabilities, 7 June 1999, Organization of American States : the official text. – AG/RES. 160H (XXIX-O/99).

Inter-American Convention to Prevent and Punish Torture, 22 February 1987 : the official text. OAS Treaty Series No 67, reprinted in 25 I.L.M., 1986.

Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах от 16 декабря 1966 г. : офиц. текст. UNTS. Vol. 993. P. 3–107.

Международный пакт о гражданских и политических правах от 19 декабря 1966 г. : офиц. текст. UNTS. Vol. 999. P. 225–240.

Устав Организации Объединенных Наций от 24 октября 1945 г.: офиц. текст. 1 UNTS XVI.

Правила процедури Міжамериканського суду з прав людини, 2009 : офиц. текст. URL: http://www.corteidh.or.cr/reglamento_eng.cfm

Правила процедуры Межамериканской комиссии по правам человека, принятых в 2009 г., в редакции 2011 г. и с изменениями, вступившими в силу в 2013 г. : офиц. Текст. Официальный сайт ОАГ. URL: <http://www.oas.org/en/iachr/mandate/Basics/rulesiachr.asp>

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: офіц. текст URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/2440800/2440800-001.htm>.

Європейська соціальна хартія (переглянута) (ETS N 163) 1996. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062.

Європейська соціальна хартія від 18 жовтня 1961 р. і Протокол 1988 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_300

Хартія про основоположні права Європейського Союзу 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

7.2. Література

Основна література

1. Анцупова Т.А. Контрольный механизм к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод: проблемы совершенствования. URL: http://vidrodgenya.at.ua_tbkp/10atasps.pdf
2. Бернхардт Р. Европейский суд по правам человека в Страсбурге: новый этап, новые проблемы. *Государство и право*. 1999. №7. С. 57-62.
3. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців: навч. посібник. К., 2002. 160 с.
4. Буткевич В. Г. Регіональні системи захисту прав людини та основних свобод. Міжнародне право. Основні галузі. К., 2004. С. 223-229
5. Бутрос-Гали Б. ООН и права человека. М., 1995. 223 с.
6. Гомьен Д. Европейская конвенция о правах человека и Европейская Социальная Хартия (Практика и комментарии). Пер с англ. М.: «Права человека», 1998. 640 с.
7. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини . К.: Алерта, 2013. 368 с.
8. Межамериканская система влияния и защиты прав человека / под. ред. В. М. Чхиквадзе. М.: ІНІОН АН СРСР, 1990. 20 с.

9. Международное право в документах: учеб. пособ. / сост.: Н.Т. Блатова, Г.М. Мелков. – 2-ое изд., перераб. и доп. М.: Инфра, 1997. 696 с.
10. Международные акты о правах человека: сборник документов / упоряд. и авторы вступительной статьи В. А. Карташкин и Е. А. Лукашова. М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 1998. 784 с.
11. Новак Манфред. Організація Об'єднаних Націй. Довідник для гельсінкських комітетів. Посібник з моніторингу, захисту прав людини і менеджменту неурядових громадських організацій. Варшава: польський Гельсінський фонд з прав людини. 1997. С.23-29.
12. Общая теория прав человека . Карташкин В.А., Колесова Н.С., Ларин А.М. и др.; руководитель авт. коллектива и отв. ред. Лукашева Е.А.; Ин-т государства и права РАН. М.: НОРМА, 1996. 509 с.
13. Пастухова Л. В. Європейський механізм забезпечення прав людини . Сімф.: Таврія, 2009. 224 с.
14. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: компендіум / за заг. ред. О. В. Сердюка, І. В. Яковюка. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2019. 404 с.
15. Human Rights in International Law (ed. T. Meron), 2 vols. Oxford, 1984.
16. Lauterpacht H. International Law and Human Rights / With a new introd. for the Garland; ed. by I. Silver. - New York, 1973. 360p.
17. Mc. Dougal M.S., Lasswell H. and Chen L.C. Human Rights and World Public Order, 1980.
18. Robertson A. H. and Merrills J. G. Human Rights in the World, 4th edn. Manchester, 1996.
19. Symonides J. Human Rights: Concepts and Standards. UNESCO Publications, 2000.
20. Яковюк І. Права людини в Європейському Союзі: загальнотеоретичний аналіз. Вісник Академії правових наук України. 2009. № 1. С. 55-63.

Додаткова література

1. Анцупова Т. О. Співробітництво європейських міжурядових організацій на сучасному етапі розвитку європейської інтеграції. *Актуальні проблеми держави і права*. 2005. Вип. 25. С. 563-566.
2. Баймуратов М. А. Международные органы по защите прав человека // Баймуратов М. А. Международное публичное право: Учебник. К., 2004. С. 241-246.
3. Вінгловська О. І. Співробітництво держав в рамках ООН по захисту прав дитини. *Вісник Київського університету. Міжнародні відносини*. Випуск 3. 1995. С. 41-47.
4. Грушова А.Т. Проблема прав людини в контексті глобалізаційних процесів. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Вип. 40. Ч. II. К., 2003. С. 31-34.
5. Гнатовський М. Заборона катування в міжнародному праві: взаємодія міжнародного права прав людини, міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права. *Український часопис міжнародного права*, 2005. № 1. С. 21-26.
6. Губар О. Систематизація принципів концепції прав людини. *Антропологія права: філософський та юридичний виміри: ст. учасн. Третього всеукр. «круглого столу» (м. Львів, 23-24 листоп. 2007 р.)*. Л., 2008. С. 110-123.
7. Гудима Д. Права людини: антрополого-методологічні підходи до їх дослідження. *Вісник Академії правових наук України*. Х., 2009. № 1. С. 40-47.
8. Гусейнов Л. Г. Методы осуществления международного контроля в области защиты прав человека // *Theory and practice of Contemporary International Law. Essays in Honour of Professor Levan Alexidze on the 80 th Birthday Anniversarry*. Tbilisi, 2007.
9. Гусейнов Л. Г. Стаття 63(1) Межамериканської конвенції о правах человека. *Международная ответственность государств за нарушения прав человека*. К., 2000. С. 169-172.
10. Данильян О. Г. Теоретико-методологічні проблеми захисту прав людини в сучасному суспільстві. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Х., 2013. № 3. С. 84-91.

- 11.Денисов В., Євінгов В. Міжнародна система захисту прав людини – новий етап розвитку. *Права людини в Україні: Щорічник 1994*. К., 1996. С. 16-21.
- 12.Ісакович С. В. Механізм діяльності ООН щодо захисту прав людини. *Укр. часопис прав людини*. К., 1994. № 1. С. 23-28.
- 13.Калмикова О. С. Хартія Європейського Союзу про основоположні права людини. *Пошук концептуальних засад розвитку сучасної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 3 листопада 2012 р.)*. К.: Центр наукових публікацій. 2012. С. 76-77.
- 14.Карпачева Н. І. Права людини у світлі контрольних механізмів ООН: перший практичний досвід незалежної України. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України. К., 2006. С. 172-183.
- 15.Лукашук И. И. О современной концепции прав человека. *Российский юридический журнал*. 2000. № 2. С. 46-53.
- 16.Мережко О. Культурний релятивізм і природа фундаментальних прав людини. *Український часопис прав людини*. 1996. №1. С. 55–59.
- 17.Муравйова; Нац. акад. наук України, Київ. ун-т права. Київ : Ліра-К., 2013. 188 с.
18. Мицик В. В. Права національних меншин у міжнародному праві. К., 2004. 287 с.
- 19.Никифорова М. А. Права человека в истории человечества и в современном мире. *Советское государство и право*. 1989. № 6. С. 124-132.
- 20.Пазюк А.В. Міжнародно-правовий захист права людини на приватність персоніфікованої інформації. – Рукопис. дисерт. на здобуття наукового ступеня к. ю. н. за спец. 12.00.00 – міжнародне право. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 548 с.
- 21.Панкевич І.М. Проблеми обмеження прав людини у рішеннях Європейського суду з прав людини. *Вісник Львівського Університету. Серія юридична*. 2000. Випуск 35. С. 16-20.

22. Панцир С. Європейська соціальна хартія (переглянута): нові підходи до забезпечення соціальних прав громадян і перспективи для України. *Українсько-американське бюро захисту прав людини: український журнал про права людини*. К., 2005. № 3-4. С. 5-26.
23. Піляєв І. С. Європейська хартія регіональних мов або міноритарних мов та проблеми її застосування в Україні . Україна в політико-правовому просторі Ради Європи: Досвід і проблеми. К.: Вентурі, 1999. С. 158–170.
24. Права человека: Учебник для вузов / Под ред. Е.А.Лукашевой. М., 2004. 573 с.
25. Рабінович П. Рішення Європейського суду з прав людини: до характеристики концептуально-методичних засад їх обґрунтування. *Практика Європейського суду з прав людини: Рішення. Коментарі*. К., 1999. № 1. С. 357-366.
26. Рабінович П. Європейська конвенція з прав людини: філософсько-антропологічні та гносеологічні засади її застосування Страсбурзьким судом . *Право України*. 2010. № 10. С. 135-146.
27. Рабінович П. М. Права людини та їх юридичне забезпечення. К., 1992. 135 с.
28. Рагозин Н.П. Происхождение и развитие идеи прав человека. Права человека в современном мире. Донецк: ДШПЧ, 1995. 292 с.
29. Роговик О.Д. Історія розвитку африканської системи захисту прав людини 1979-2002 рр. *Право і суспільство*. №3. Ч. 3. Львів, 2015. С. 44-50.
30. Руднева О. Коментування та імплементація: Конвенції з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок. *Юридичний вісник України*, 2003. № 6. С. 4.
31. Сидоренко Н.С. Механізм контролю за виконанням положень Європейської соціальної хартії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Міжнародні відносини*. К., 2002. Випуск 21-24. С. 80-86.

32. Сіваш О. М. Африканська Хартія прав людини і прав народів та її контрольний механізм. Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/7986/1/Sivash_245-248.pdf.
33. Товт М. Міжнародно-правовий захист національних меншин (тенденції сучасного розвитку). Ужгород, 2002. 160 с.
34. Чиж І.С. Україна в Раді Європи. Київ: Парламентське видавництво, 2001. 384 с.
35. Alston P., Crawford J. The Future of the UN Human Rights Treaty Monitoring. Cambridge: University Press, 2000.
36. Asbjorn E., Krause C., Rosas A. Economic, Social and cultural rights. Textbook. – Dordrecht, 1998.
37. Brownlie I. The Protection of Individuals and Groups // Principles of Public International Law. – 6th ed. – Oxford: University Press, 2003. – P. 497-578.
38. Brownlie I. The Rights of Peoples in Modern International Law. The Rights of Peoples. Ed. by J. Crawford. Oxford: Clarendon Press, 1988.
39. Cassese A. Human Rights in a Changing World. London, 1990.
40. Cassese A. Protection of Human Rights // International Law. Oxford: University Press, 2001. P. 349-376.
41. Bair Johann. The International Covenant on Civil and Political Rights and its (first) optional protocol: a short commentary based on views, general comments, and concluding observations by the Human Rights Committee. Frankfurt am Main; New York: P. Lang, 2005.
42. Dominic McGoldrick. The Human Rights Committee: its role in the development of the International Covenant on Civil and Political Rights. – Oxford: Clarendon; New York: Oxford University Press, 1991. Craven, Matthew C. R.
43. Lawson E. Encyclopedia of Human Rights. Taylor & Francis Publishers, 1996.
44. Macdonald. R The European System for the Protection of Human Rights. Dordrecht, Martinus Nijhoff Publ, 1993.

45. Malcolm N. Shaw. The American Convention on Human Rights. International Law. Sixth printing. Cambridge, 2007. P. 354-362.
46. Matthew C. R. Craven. The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development. Oxford: Clarendon Press Published, 1998.
47. Mashood A. Baderin. International Human Rights and Islamic Law. Oxford, 2003
48. Nowak M. Introduction to the International Human Rights Regime. – Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2003.
49. O’Byrne Daren J. Human rights: an introduction. London: Pearson Education, 2003.
50. Pasqualucci Jo M. The practice and procedure of the Inter-American Court of Human Right. Cambridge University Press, 2003.
51. Rehman J. The Inter-American System for the Protection of Human Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach. Harlow, 2003. P. 203-234.
52. Rehman J. African Charter on Human and Peoples’ Rights // International Human Rights Law. A Practical Approach. Harlow, 2003. P. 235-265.
53. Rehman J. International Human Rights Law. A Practical Approach. Harlow, 2003.
54. Mashood A. Baderin. International Human Rights and Islamic Law. Oxford: University Press, 2005.
55. Shaw Malcolm N. The International Protection of Human Rights // International Law. Cambridge University Press, 1997. P. 196-295.
56. The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: a perspective on its development. Oxford: Clarendon Press Published, 1998.
57. 4-я Всемирная конференция ООН по положению женщин. 1995 г. (4-7 сентября 1995 г., Пекин). ООН, 1995. С. 132.

7.3. Интернет-ресурси

- <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/c/stru3/spi> - офіційний сайт Верховної Ради України. Міжнародні документи
- <http://www.un.org/> - офіційний сайт Організації Об’єднаних Націй
- <http://hub.coe.int/ru/> - офіційний сайт Ради Європи

<http://www.osce.org/> - офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі

<http://europa.eu/> - офіційний сайт Європейського Союзу

<http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm> -

Канцелярія Спеціального советника по гендерным вопросам и улучшению положения женщин (ОСАГИ)

7.4. СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів Oxford University Press, до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).